

2. Енергийна бедност¹

2.1 Какво е енергийна бедност

Едно домакинство се счита за енергийно бедно, ако среща затруднения да задоволи основните си енергийни нужди. Енергийно бедни домакинства харчат за енергия непропорционално голяма част от дохода си. Едно от приетите определения за енергийно бедно домакинство е такова домакинство, което харчи повече от 10% от годишния си доход за задоволяване на енергийните си нужди. Друго определение, което е често използвано в ЕС е: домакинство, което харчи за енергия два пъти над средната стойност за разходи за енергия на национално ниво.

Енергийната бедност може да е причината от взаимодействието на различни фактори:

- Нисък доход, който е свързан с бедността като цяло
- Високи цени на енергия, включително използването на сравнително скъпи източници на енергия
- Лоша енергийна ефективност на дома – липса на изолация, стари и неефективни системи за отопление.

2.2 Как да се идентифицират хора в енергийна бедност?

Едно домакинство се счита за енергийно бедно, ако среща затруднения да задоволи основните си енергийни нужди. Енергийно бедните домакинства харчат за енергия непропорционално голяма част от дохода си - повече от 10%, за да задоволят енергийните си нужди. Друго определение, което е често използвано в ЕС е: домакинство, което харчи за енергия два пъти над средната стойност за разходи за енергия на национално ниво.

Енергийната бедност може да се причинява от взаимодействието на различни фактори:

- нисък доход, който е свързан с бедността като цяло
- високи цени на енергия, включително използване на сравнително скъпи източници на енергия (например, ел. енергия)
- лоша енергийна ефективност на дома – липса на изолация, стари и неефективни системи за отопление.

Между 50 и 125 милиона души в Европа се считат за енергийно бедни.

В България за енергийно бедно домакинство се счита домакинство, което отговаря на критериите за получаване на социални помощи за отопление.

Как се идентифицират хора в енергийна бедност?

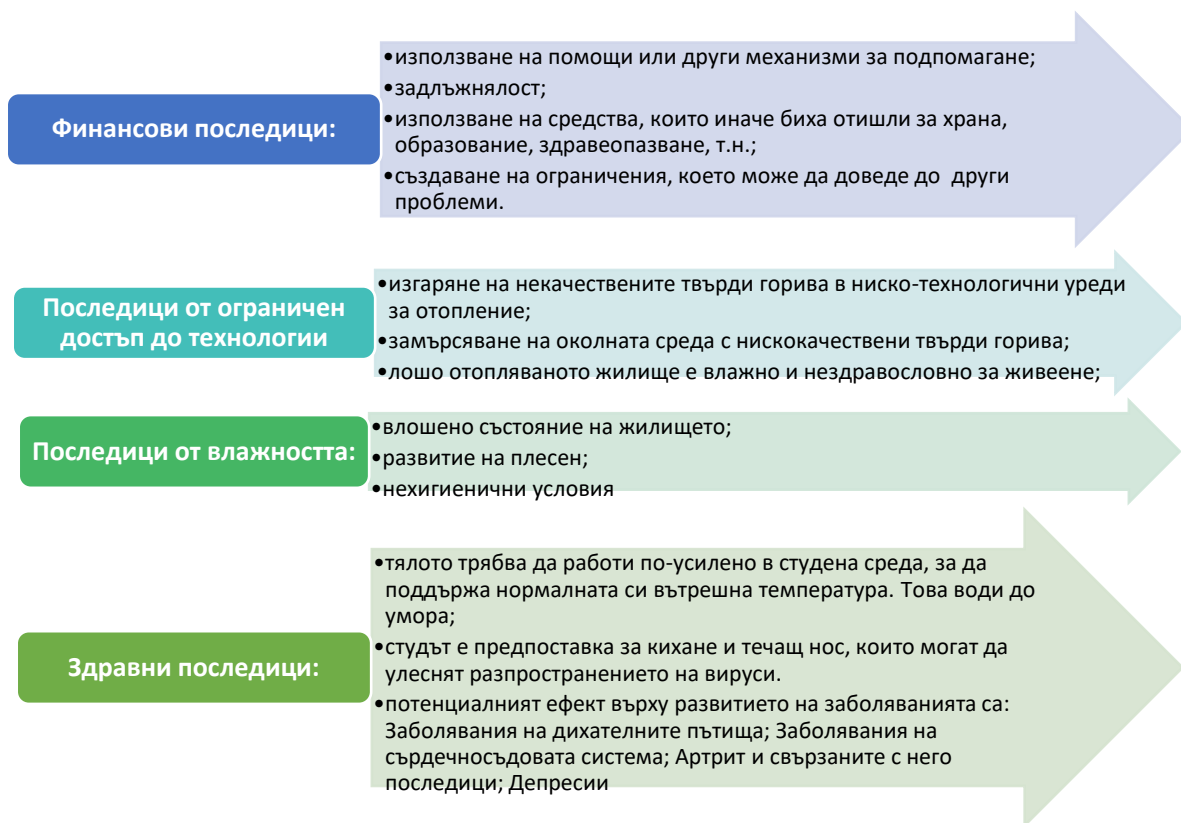
Индикатори за потенциални енергийно бедни домакинства са:

¹ This chapter is based on training material prepared in the scope of IEE projects ACHIEVE (2011-2014) and REACH (2014-2017).

- нисък доход;
- затруднения в плащането на сметките за енергия;
- стари жилища, на които не е направен необходимия ремонт;
- недостатъчно ниво на отопление, причинено от липса на отопление, липса на изолация или неефективна система за отопление ;
- следи от влага или плесен, които са отражение на лошото състояние на сградата и/или липса на отопление;
- стари и неефективни уреди.

Важно е да се направи разлика между ситуация на енергийна бедност и нехигиенична среда. Във втория случай трябва да се уведомят съответните органи, които имат право да се намесят.

2.3 Последници от енергийната бедност

Също така, някои стари и неефективни уреди, като печки на някои горива, могат да причинят вредни емисии на въглероден оксид. Ако те са комбинирани с лошо проветряване, това може да доведе до отравяне и дори до смърт – например, въглеродният оксид е безцветен газ без мирис. Образува се в резултат на непълното горене на дърва, въглища, газ, бензин и други горива. Бедните домакинства са в повишен риск от натравяне с въглероден оксид, поради лошото състояние на уредите и недостатъчната вентилация, причинени от опитите им да спестят средства.

2.4 Механизми за справяне с енергийната бедност

Енергийната бедност представлява сериозен проблем, разрастващ се всяка година в резултат на постоянното възходящо изменение на цените на енергията. В повечето страни в ЕС вече съществуват установени механизми за насърчаване на енергийната ефективност, но тези механизми обхващат тези, които имат възможност да инвестират. От друга страна в повечето страни, членки на ЕС, съществуват целеви програми и механизми, насочени към уязвими домакинства, но в повечето случаи те се характеризират с твърде сложен процес на кандидатстване. Програмите, целящи общото повишаване на осведомеността и финансовите помощи, не отговарят на нуждите на енергийно бедните домакинства. Следователно е необходимо коригирането на тези механизми чрез преосмисляне на комуникацията и консултиране и подкрепа за домакинствата, изправени пред този проблем. Предоставянето на възможност на енергийно бедни домакинства да намалят устойчиво своето енергийно потребление е важна стъпка в процеса на смекчаване на проблема с енергийната бедност, но тези усилия е необходимо да бъдат придружени от по-широки, системни и цялостно координирани мерки на високо ниво. Енергийната бедност се възприема като енергиен въпрос, а по своята същност това е социално предизвикателство, следователно е необходимо установяването на комуникация с различните отговорни институции – Министерство на енергетиката, Министерство на икономиката, Министерство на околната среда и водите, Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане и други заинтересовани страни.

Политики и програми за подпомагане на социално слаби домакинства

Целевата помощ за отопление, администрирана от Министерството на труда и социалната политика, е единствената съществуваща програма, предоставяща подкрепа за уязвими домакинства. Програмата предоставя пряка финансова подкрепа за сметки за централно отопление, електрическа енергия, въглища, дърва и природен газ. Всички домакинства с доходи за последните 6 месеца, по-малки от диференцирания минимален доход, са допустими за получаване на помощ за отопление. Размерът на социалната помощ се базира на паричния еквивалент на 450 кВтч електрическа енергия, като 300 кВтч дневна тарифа и 150 кВтч нощна по цени на електроенергията в началото на отоплителния сезон. Помощта се отпуска за период от 5 месеца – от м. ноември до м. март. Целевата помощ за отопление в момента попада под юрисдикцията на Министерството на труда и социалната политика, което има широка мрежа от офиси за разпределяне на помощта и поддържа база данни на уязвими потребители. През 2013 г. са подпомогнати 251 876 домакинства, като всяко получава общо 328,60 лв. за целия отоплителен сезон.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА МНОГОФАМИЛНИ ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

Съществуващ финансов механизъм е „Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради“, която предоставя 100% безвъзмездна финансова помощ за

допустимите сгради до достигането на минимум енергиен клас "С". По тази програмата се финансират мерки за реализирането на енергоефективни технологии в многофамилни жилищни сгради, строени по индустриален способ – едропанелно жилищно строителство и едроплощен кофраж. Програмата предоставя финансова подкрепа не само за изпълнението на енергоспестяващите мерки, но също за допълнителни конструктивни дейности, разработването на технически проект и енергийно обследване на сградата, авторски и строителен надзор, както и разходите, свързани с получаването на необходимите разрешителни документи.

За повече информация: <http://mrrb.government.bg/>

ПРОГРАМАТА ЗА КРЕДИТИРАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ В ДОМА

Една от най-успешните кредитни линии за подобряване на енергийната ефективност в домакинства и многофамилни сгради в България е REECL (Програмата за кредитиране на енергийната ефективност в дома). Програма REECL предоставя на домакинства или сдружения на собственици от цялата страна възможност да се възползват от предимствата на енергийната ефективност и да получат целеви кредити и безвъзмездна финансова помощ чрез мрежата на български търговски банки. Кредитната линия финансира до 20 % за различни енергоспестяващи мерки. В периода септември 2006 г. до септември 2014 г. са раздадени над 50 000 кредита на обща стойност 27,7 милиона евро. Сред най-разпространените енергоспестяващи мерки е покупката на енергоспестяваща дограма, за което са отпуснати над 22 700 кредита, следвана от покупката на климатични инсталации и изолация.

За повече информация за програмата: <http://www.reecl.org/bg/>

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ е единствената специализирана институция за финансиране на инвестиционни проекти в областта на енергийната ефективност в България. Фондът предлага на българския бизнес, публичния сектор и индивидуални клиенти следните продукти в сферата на енергийната ефективност:

- Ниско лихвени кредити;
- Частични кредитни гаранции;
- Портфейлни гаранции

За повече информация за програмата: <http://www.bgeef.com/>

Други финансиращи механизми

Някои общини са започнали или ще започнат да финансират програми за подпомагане на мерки за обновяване на отоплителните системи в домакинствата:

Софийски общински съвет скоро одобри изпълнението на пилотен проект "Подобряване на качеството на въздуха чрез замяна на индивидуални уреди за битово оползотворяване на твърдо гориво", който предвижда безплатна доставка и монтаж на 30 пелетни печки за

еднофамилни жилищни сгради и предоставяне от необходимото количество пелети за един отоплителен сезон.